

בעזרשי"ת

מִיָּמֵי עֲמוּקִים עֵצָה בְּלֵב-אִישׁ וְאִישׁ תְּבוּנָה יִדְלָה

סטריקור

קובץ דברי תורה

עצה ותבונה

דברי תורה

מב"ק מרז אדמו"ר זצלה"ה

'עומק לב'

שיעורים ושיחות קודש
מב"ק מרז אדמו"ר שליט"א

'מים עמוקים'
'דולה התבונה'

פרשת

וירא

תשפ"ג

מכון זכור
לאברהם
סטריקוב

לע"נ

הרה"ח ר' בן ציון לבנשטיין ז"ל
ב"ר ברוך ז"ל
נלב"ע כ' חשוון
לא השאיר אחריו זש"ק
ת.נ.צ.ב.ה.

מזלא טבא ונדיא יאה

קדם פני מורינו הגה"צ שליט"א
וחתנו
הרה"ג רבי ברוך הלברשטאם שליט"א
לרגל שמחת נישואי הנבדה - הבת
יה"ר שירוי רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח

לע"נ

הרה"ח ר' חיים אהרן רפפורט זצ"ל
בהרה"ח ר' רפאל זצ"ל
וכל בני משפחתו שנעקד"ה בשנות הזעם
היא"צ נקבע לי"ז מרחשוון
ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ

האשה מרת צפורה בת ר' דוד ע"ה
נלב"ע כ' חשוון
לא השאירה אחריה זש"ק
ת.נ.צ.ב.ה.

לתרומות והנצחות:
052-7620204

רחוב דוד 32 ירושלים

קובץ ל"ד
ערש"ק פר' וירא תשפ"ג

ניתן להאזין לשיעורי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
מדי ליל שישי בשידור חי במערכת 'קול סטריקוב' מס' 072-3371263 שלוחה 4.
כמו כן ניתן להאזין לאחר השיעור בקו שיעורי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ב'קול הלשון'
מס' 073-2951269 שלוחה 1.

וירא

יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם
והשענו תחת העץ ואקחה פת
להם וסעדו לבבם וגו' ויאמרו בן
תעשה באשר דברת (י"ח, ד"ה).

יש לפרש בלשון המלאכים 'כן תעשה
כאשר דברת', שאמרו לאצרהם
שעשייתו תהיה שווה לאמירה, ולא כדרך
הרשעים ה"אומרים הרצה ועושים
מעט" (צ"מ פו.).

ואבן אצרהם לא רק שהשווה העשיה
לאמירה, אלא שעשה יותר ממה
שאמר, שהרי מכאן למדו בגמרא (סו)
שדדיקים אומרים מעט ועושים הרצה,
שתחילה אמר אצרהם 'ואקחה פת לחם'
ואחר כך (פסוק ז) כתיב "ואל הצקר רץ
אצרהם".

הלא מצער הוא ותחי נפשי (י"ט, כ).

יש לפרש על דרך הרמז על פי מה
דאיתא בגמרא (סנהדרין נב.) "אמר

רבי אלעזר לעולם הוי קבל וקיים, אמר
רבי זירא אף חנן נמי תנינא צית אפל אין
פותחין לו חלונות לראות נגעו שמע
מינה" (פירש"י: הוי קבל, הוי עניו
ותחיה, קבל לשון אפל עשה עצמך אפל
ושפל, צית אפל אין פותחין צו חלונות
לראות את נגעו, 'כנגע נראה לי בצית'
כתיב דמשמע נראה ממילא, ועוד דכתיב
'לי' ולא לאורי, נמצא שאפלתו הנלתו
דכל זמן שאין כהן רואהו אין מטמא
בנגעים").

וזהו גם כן כוונת הגמרא (תמיד לב).
"מה יעזיב איניש ויחיה, אמרו
ליה: ימית עצמו", והיינו שישפיל ויכניע
את עצמו (כמו שפירש המפרש סו), כי על ידי
מידה זוכה זוכים לחיים.

וזהו הרמז בפסוק, 'הלא מצער היא',
בצחינת קטנות ושפלות, שעל ידי
זה 'ותחי נפשי'.

קח נא את בנך את יחידך אשר
אהבת את יצחק (כג, ז).

איתא בספרים (ידוע שסם הרה"ק החידושי
הרי"מ זי"ע, ראה ליקוטי יהודה עמ'
קנא) לבאר חריכות הלשון. שדצרים אלו
הכניס הקצ"ה בלב אברהם התעוררות
אהבה גדולה אל יצחק, שכשומר לו
'בנך', נתחזקה אלו ביתר שאת הרגשת
הקשר בינו ליצחק, וכן כשומר לו
'יחידך' נתחזקה אלו ביתר ההרגשה
שהוא בנו יחידו, וכשומר לו 'אשר
אהבת' נכנס בקרב אהבה רבה ומופלגה
ליצחק. ומתוך התעוררות אהבה עלומה
זו נדרש להתגבר ולהעלותו לעולה.

ויש להתבונן בזה, לשם מה הוצרך לכך,
ומדוע לא די באהבה הטבעית
הנטועה ממילא בלב האב בנו, ובפרט
לבן יחיד, מה גם שאכן אהב אותו באופן
מיוחד, ואם כן הרי זה כבר ממילא ניסיון
גדול ביותר בלא להוסיף על זה עוד
במידת האהבה והקשר שביניהם.

וי"ל כי הנה אברהם אבינו ע"ה עבד את
ה' בצחינת החסד כדכתיב (מיכה ז, כ)
'חסד לאברהם', מידת האהבה כמו
שנאמר (ישעיה מא, ח) "אברהם אבינו".

ומגודל דרגתו באהבת ה' לא היה שייך
אלו אהבה לעניינים אחרים באופן
שיפריע לקיום רצון ה', וכן כאשר נדרש
להקריב את בנו לא עמדה אהבתו ליצחק
כנגד זה כלל. וכיוון שכן הוא הרי לא היה
זה כלל ניסיון בשצילו. ולכן כדי שיהיה
שייך בזה ניסיון הגביר הקצ"ה בקרב
את אהבתו ליצחק ביותר, עד שלא היה
די במידת אהבת ה' של אברהם כדי
לדחות לגמרי את אהבתו ליצחק, וממילא
היה שייך לנסותו אם למרות כן יקריב
את בנו למען ה'.

ובע"ז זה אמר אא"ז ב"ק אדמו"ר
הזקן זי"ע על המסורה צפרשת
שמיני עה"פ (ויקרא י, ג) "וידם אהרן",
ב' צמסורה, 'וידם אהרן', "וידם
השמש" (יהושע י, יג). וציאר השייכות בין
שני פסוקים אלו, דהנה נ"צ מהו שצחו
של אהרן בזה שלא התרעם על מות בניו,
הלא הוא היה עמוד העבודה וצוודאי לא
הרגיש כלל נער בזה. ועל זה באה
התשובה בפסוק 'וידם השמש', דהנה
מצינו בפרק שירה שכל הנצרכים
אומרים שירה לה', והכוונה שבעצם
פעולתם מטבע צריחתם זה עצמו
השירה לה', וכן השמש בעצם מהלכה

והארתה זהו שירתה לה'. ואם כן 'וידם השמש' הרי זה הפסק השירה. וכמו כן אלל אהרן היה צעת מיתת בניו צחינת 'וידם', שזומן זה נפסק כל שירתו ועבודתו, היינו שלא עמד במדרגתו הגדולה, כדי שיהיה שייך ניסיון, ואכן אעפ"כ לא פלה פיהו וקיבל את הדין צאהבה.

עוד יש לבאר על דרך זה, שהנה ידוע מזהרמב"ן (לעיל יב, ו) על פי מה שאמרו חז"ל (תנחומא לך אות ט) "מעשי אצות סימן לצנים", היינו שכל מעשיהם וענייניהם של האצות הם קצו את כל מה שיעבור על בני ישראל, וכל הכוחות של האצות הורישו לצניהם עד סוף כל הדורות. וכמו כן הניסיונות של אצרהם אצינו ע"ה נתנו לנו את הכח גם כן לעמוד בניסיונות שיצואו עלינו, ולכן אם היה הניסיון של אצרהם אצינו ע"ה במדרגתו הגדולה שאינו מרגיש כלל את אהבת בנו במקום קיום רצון ה', לא היינו יכולים לקבל מזה שום השפעה במדרגתנו שאין בנו מידת אהבת ה' גדולה וחזקה כל כך. לכן הורידו את אצרהם ממדרגתו, באופן שירגיש את

וישכם אברהם בבוקר (כב, ג).

ובפרשת צלק עה"פ (צמדזר כב, כא) "ויקם צלעם צקק ויחצש את אתנו", פירש צרש"י: "מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה, שחצש הוא צעלמו, אמר הקצ"ה: רשע, כצר קדמך אצרהם שנאמר 'וישכם אצרהם צקק ויחצש את חמרו'".

והתביחה מצוארת, מה ההשוואה צין מעשיו של צלעם שהתמסר על מנת להרע, וצין מסירותו של אצרהם אצינו ע"ה לעשות רצון ה'.

ובספה"ק זר זהב להרה"ק רבי זאב וואלף מוסטריקוב זי"ע כתב לבאר הדמיון, כי כוונת צלעם הרשע הייתה לעקור את האומה הישראלית על ידי קללותיו. והנה גם צמעשה העקידה, אם היה יוצא אל הפועל, היה גם כן נעקר כל האומה, שהרי הקצ"ה אמר לאצרהם אצינו (לעיל כא, יב) "כי צילחק יקרא לך זרע", ונמצא שתכלית זריותו של אצרהם אצינו הייתה עקירת כלל

להעלותו על גבי המזבח. ואעפ"כ לא שם
לבו לזה, והלך צתמימות לקיים את
פשטות ניווי ה' לשחטו.

וגבי זלעם מנינו ג"כ כזאת, שצתחילה
אמר לו הקב"ה (צמדצז שס, יב) "לא
תלך עמהם לא תאזר את העם כי צרוך
הוא", ורק אח"כ אחר שהרצה זלק
להפציר בו נתן לו רשות ללכת, כדכתיב
(שס, ב) "אם לקרא לך צאו האנשים קום
לך אתם ואך את הדצר אשר אדצר אליך
אתו תעשה", ושוב אח"כ נרמו לו ע"י
המלאך שאין הקב"ה מרוצה בהליכתו,
ואילו כאשר אמר זלעם (שס, לד) "ועתה
אם רע צעיניך אשובה לי", ענה לו (שס,
לה) "לך עם האנשים ואפס את הדצר
אשר אדצר אליך אתו תדצר".

והנה כל צד דעת היה מצין צאופן כזה
שבצאמת אין רצון הקב"ה שילך
זלעם. אבל הוא לא שם לבו לכל זה, כיוון
שבפועל התיר לו השי"ת לילך, ולא עוד
אלא שהזדרז והתמסר לזה. וזהו הדמיון
צין אצרהם לזלעם, ששניהם היו יכולים
להצין מתוך ניווי ה' שאין כוונתו שיעשו
כמו שאמר להם צפירוש, ואעפ"כ לא
התייחסו לזה ועשו כמו שנאמר להם
צפשטות. אמנם כמוצן שהפרש ציניהם

ישראל. אכן למעשה לא נגמר המעשה
צידו, והקב"ה הורה לו שלא לשחוט את
ינחק. וזהו שאמר לו לזלעם שאם אצרהם
שכוונתו לשמים לא עלתה צידו מעשה
של עקירת האומה הישראלית, כל שכן
אתה הרשע שרוצה לעקור שלא צרצון
הקב"ה, צוודאי שלא יתקיים רצונך.

וי"ל צזה עוד, דהנה צפרשת העקדה
כתיב (פסוק יא) "ויקרא אליו מלאך
ה' מן השמים ויאמר אצרהם אצרהם
ויאמר הנני, ויאמר אל תשלח ידך אל
הנער ואל תעש לו מאומה כי עתה
ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא חשכת את
צנך את יחידך ממני", ופירש"י: "כי
עתה ידעתי, אמר רצי אצא, אמר לו
אצרהם, אפרש לפניך את שיחתי, אתמול
אמרת לי 'כי צינחק יקרא לך זרע',
וחזרת 'ואמרת קח נח את צנך', עכשיו
אתה אומר לי 'אל תשלח ידך אל הנער',
אמר לו הקב"ה, לא אחלל צריתי ומוצא
שפתי לא אשנה, כשאמרתי לך קח מוצא
שפתי לא אשנה, לא אמרתי לך 'שחטהו'
אלא 'העלהו', אסקתיה אחתיה".

נמצא שבצאמת היה לאצרהם אצינו
פתחון פה לפרש מעיקרה שאין
כוונת השי"ת לשחוט את ינחק, אלא רק

הוא רב, שאזרהם אצינו התגבר על רצונו העצמי ועל רחמיו הטבעיים לצנו יחידו שנולד לו לאחר מאה שנים, ואף שהיה יכול להצין שאין כוונת הקצ"ה שישחוט את צנו, מ"מ הלך בתמימות לקיים ציווי ה' בפשטות. ואילו בלעם עשה זאת מתוך רשעותו ושנאתו לישראל, שאטם את עיני שכלו מהצין שאין הקצ"ה מרוצה בהליכתו, כדי לעשות את מה שצלצו הרע.

וזהו שאמר לו הקצ"ה, רשע, שאתה ברשעותך נאחו בפשטות דברי, אף שאתה מצין שבאמת אין אני רוצה בזה, וכבר קדמך אזרהם שגם הוא עשה ציווי בפשטות, ובכל זאת לא ילא מעשהו אל הפועל רק כמו שהיה רצוני באמת, וצוודאי שלא אניח לך לעשות כרצונך, אלא כרצוני.

וירא והנה איל אחר נאחו בסבך בקרניו (כג, יג).

ידוע שם ב"ק אדמו"ר הצעיר מווארקא זי"ע שפירש הכתוב בלשון קדשו: "אין אנדערע איל", והמכוון בזה כי הנה רש"י פירש:

"אחר, אחרי שאמר לו המלאך אל תשלח ידך, ראהו כשהוא נאחו", והיינו כי אין לפרש 'איל אחר' כפשוטו דקאי על האיל, שהרי לא היה איל נוסף מלבדו, אכן הרצי מווארקא אמר שהכוונה כפשוטו. ודהתלמידים (ראה ישמח ישראל אות ז) פירשו כוונתו, שאזרהם אצינו ע"ה היה צטל כל כך לקיום רצון ה', שכאשר עמד להקריב את יחוק צנו לא הרגיש כלל קושי בזה עד שהיה אצלו כאילו מקריב איל בעלמא ולא את צנו יחידו אשר אהב, וממילא האיל שהקריב אחר כך היה כ'איל אחר' במקום יחוק.

ונמצא לפי זה שהשתבח אזרהם בזה שצח לקיים רצון ה' בלי להרגיש כלל הקושי, אמנם בצחינה הפוכה איתא במפרים (ידוע שם הרה"ק החידושי הרי"מ זי"ע, ראה ליקוטי יהודה עמ' קלא) שצזה שאמר הקצ"ה לאזרהם "קח נא את צנך" (לעיל, ז), אזי מלצד הקשר הטבעי שיש צין האב לצנו, חיזק בלצו הקשר ציותר לאין ערך, וכן כאשר אמר לו "את יחידך" (סג), נעשה דבוק ליחוק הרצה יותר מן הטבע הרגיל בצן יחיד, וכן כאשר אמר לו "אשר אהבת" (סג) הגדיל בקרצו את האהבה עד אין שיעור למעלה משכל האנושי.

ועם אהבה וקשר מופלא זה ציווהו
הקצ"ה להעלות את צנו לעולה. ולכאורה
הדברים סותרים את האמור שהיה יצחק
צעיניו כאיל .^א

וייש לפרש כוונת הרצי מוארקה להיפק,
שכיוון שנתכוון והכין את נפשו
למנוה גדולה כזו, להקריב את צנו יחידו
ואהובו לפני ה', הנה מיד כשאמרו לו

"אל תשלח ידך אל הנער" (לעיל, יב),
והראוהו את האיל להקריבו תחתיו, לא
עשה מנוה זו צהכנה קטנה יותר, רק
המשיך צאותם הכנות נפשיות כמקודם,
שווה צשווה להכנתו להקרבת יצחק צנו.
וזהו 'א אנדערע איל', שהקרבת האיל
הייתה שווה אללו כהקרבת יצחק צנו,
שעשאה צאותה דרגה של הכנה
והתעוררות.

(א) ראה בזה עוד לעיל ד"ה קח נא.

מים עמוקים

ליקוטי אמרים תניא - פרק מ"ב [ד]

וגם להיות לזכרון תמיד לשון חז"ל
 'קבלת עול מלכות שמים', שהוא
 כענין 'שום תשים עליך מלך' (דברים יז, טו)
 כמו שנתבאר במקום אחר (פרק מא) וכו'.
 כי הקדוש ברוך הוא מניח את העליונים
 והתחתונים ומיחד מלכותו עלינו וכו'
 ואנחנו מקבלים וכו'. וזהו ענין
 ההשתחוואות שבתפלת י"ח אחר
 קבלת עול מלכות שמים בדבור
 בקריאת שמע לחזור ולקבל בפועל
 ממש במעשה וכו' כמו שנתבאר
 במקום אחר.

דולה התבונה

קבלת עול מלכות שמים

שיעור בספה"ק לקוטי אמרים תניא

ליל שישי פרשת לך לך תשפ"ג

'קבלת עול מלכות שמים' - כאילו אנו מקבלים וממנים אותו למלך

אנו אוחזים בסיום פרק מ"ב, לאחר שהאריך, בפרק זה ובפרק הקודם, בכמה וכמה
 אופנים של התבוננות שבכוחם להביא את האדם לקניין מידות אהבת ה' ויראתו,
 ובדגש על מידת היראה, וכעת חותם פרקים אלו בפרט יסודי נוסף, וזה לשון קדשו:

וגם להיות לזכרון תמיד לשון חז"ל 'קבלת עול מלכות שמים' - כלשון המשנה (נרכוס פ"ג מ"ג) "למה קדמה 'שמע' ל'והיה אם שמוע', אלא כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה, ואחר כך יקבל עליו עול מצוות". ויש להבין עומק המכוון בעניין זה של ל'קבל עליו עול מלכות שמים', ומבאר - שהוא כענין 'שום תשים עליך מלך' (דברים יז, טו) כמו שנתבאר במקום אחר (פרק מא) וכו' - בן כתב לעיל (סס): "ובעטיפת ציצית יכוין כמו שכתוב בזהר להמשיך עליו מלכותו ית' אשר היא מלכות כל עולמים וכו' לייחודה עלינו מצוה זו, והוא כענין 'שום תשים עליך מלך'". ועדיין לא נתבאר כוונת התניא בהבאת עניין זה של 'שום תשים עליך מלך', ואיך מובן על פי זה לשון חז"ל 'קבלת עול מלכות שמים'.

ונראה, כי בפסוק זה 'שום תשים עליך מלך' מדובר על לקיחת אדם פשוט, שלפני כן אינו מלך, ורק על ידי המינוי מתרומם לכהונת המלכות הרמה. והנה הקב"ה הוא מלך העולם גם בלי שבני אדם יקבלו אותו למלך, וכמו שאומרים בפיוט "אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא, לעת נעשה בחפצו כל אזי מלך שמו נקרא", היינו שכבר לפני בריאת העולמות היה מלך, ומיד לאחר הבריאה יצאה מידת מלכותו מן הכח אל הפועל ונקרא כן בשם מלך, אף בלי שיקבלוהו בני אדם למלך עליהם. ואם כן לכאורה אין מקום שהאדם 'יקבל' את מלכותו, כי הוא יתברך הרי הוא מלך בעצם, ומלכותו היא ממילא מלכות כל עולמים.

ובלפי זה נתחדש שמכל מקום גם בו יתברך יש עניין של 'שום תשים עליך מלך' - להמליכו עלינו כדרך שממליכים מלך בשר ודם. והיינו משום שאף שכאמור הקב"ה הוא מלך מצד עצמו, אכן הוא ברא את העולם באופן שמלכותו נסתרת ואינה נגלית לעין, והאדם רואה בחוש דברים אחרים שהם מנגדים והפוכים ממלכות שמים. וכאן הוא מקום עבודתו של האדם 'לקבל' את הקב"ה למלך - על אף כל ההסתרות וההעלמות, ומבחינה זו נחשב כמינוי מלך חדש, שלא היה מלך לפני כן.

וזהו ההדגשה ב'קבלת עול מלכות שמים', היינו שהעול מלכות שמים לא תהיה רק באופן שמתנהגים בהתאם לעול מלכות שמים הקיימת ממילא, אלא בדרך של 'קבלה' חדשה, שבה כביכול ממליכים כעת את הקב"ה, 'כענין שום תשים עליך מלך'.

וי"ל שזה הבחינה של "אנכי מצוך היום" (דנ"ס יא, יג), "שיהיו עליכם חדשים כאילו שמעתם בו ביום" (רש"י ע"ט), היינו שהעול מלכות שמים לא יהיה מתוך גישה כזאת שמלכות שמים היא עובדה קיימת ואין ברירה רק להתנהג בהתאם לכך, אלא שיהיה באופן שבאמת אפשר להתחבר ולהתקשר לכל מיני דברים בעולם, ועם כל זאת מחליטים שהקב"ה הוא המלך ומקבלים את מלכותו - כמו כשמחפשים מלך וחושבים מי יכול להיות המלך, ומגיעים למסקנה שפלוגי אלמוני מתאים לזה וממילא מחליטים לקבלו למלך, כך צריכה להיות ההרגשה לענין מלכות שמים, כביכול חושבים מי יכול להיות המלך, ומגיעים למסקנה שוודאי המלוכה והממשלה לחי העולמים, שהרי הוא ארון הבל, ומלכותו מלכות כל עולמים, ומתוך הבנה זו מקבלים עלינו מלכות שמים. דבר זה צריך להיות 'לזכרון תמיד', שעול מלכות שמים תהיה באופן של 'קבלה', בבחינה שמקבלים כעת מלך חדש. לא שממילא כך הוא, אלא באופן של התחדשות.

כמו שהקב"ה בוחר תמיד מחדש בבני ישראל כך רוצה שאנו נקבל מלכותו תמיד בהתחדשות

ובלפי זה ממשיך התניא: כי הקדוש ברוך הוא מניח את העליונים והתחתונים ומייחד מלכותו עלינו וכו' ואנחנו מקבלים וכו' - וכוונתו, כי כמו שמצד הקשר של הקב"ה עם בני ישראל הרי זה כך, שהוא 'מניח' - בלשון הווה תמיד - את העליונים והתחתונים ו'מייחד' - בכל עת - מלכותו על בני ישראל, כי הרי מעמד קבלת התורה, שאז קירבנו המקום לעבודתו, הוא מתחדש תמיד, וכמו שנאמר (דנ"ס ה, יט) "קול גדול ולא יסף", "מתרגמינן ולא פסק, כי קולו חזק וקיים לעולם", היינו שדבר ה' של 'אנכי ה' אלוקיך' יש תמיד בכל עת, וכן אומרים (נרנח המורה) "נותן התורה", "המלמד תורה לעמו ישראל" (ע"ט) - בלשון הווה, וכן הוא יתברך "בוחר בעמו ישראל באהבה" (נרנח קר"ט) - בלשון הווה, כי בכל עת הוא בוחר בעמו ישראל. לא רק אז בחר בנו מכל העמים ואותה בחירה חלה עלינו ממילא, אלא הקב"ה ממשיך תמיד לבחור

בעמו ישראל, ומכל הגויים בוחר בכל נשמה של בן ישראל ואומר לו: בני אתה, ואני רוצה שאתה תקיים מצוותי, ועבודתך יקרה לי מאוד, הלימוד התורה שלך, התפילה שלך וכל מה שאתה עושה חשובים ונכבדים בעיני ביותר. כך מתחדשת תמיד בחירת הקב"ה בישראל, ברגע זה ממש הוא 'בוחר' בעמו ישראל.

וממילא כמו כן הוא רוצה שגם אנו נהיה 'מקבלי' עול מלכות שמים - שנקבל עתה את המלכות שמים, לא להסתפק בדיעה שהקב"ה הוא המלך וממילא אנחנו עבדיו, אלא לגשת לעול מלכות שמים באופן שאנו ממליכים כעת את הקב"ה בכך שאנו מקבלים עלינו את עול מלכותו.

ולפי יסוד זה נראה להמתיק מה שאומרים (קדושת מוסף שנת ויו"ט) "כתר יתנו לך ה' אלוקינו מלאכים המוני מעלה עם עמך ישראל קבוצי מטה", ולכאורה ייפלא מה הפירוש בזה שבני ישראל נותנים להקב"ה כתר, האם הוא צריך את הכתר שלנו. אמנם להאמור הקב"ה באמת רוצה בחינה כזו של 'שום תשים עליך מלך' - כביכול אנו מכתירים וממליכים את הקב"ה, ואנו מעניקים לו את הכתר והכבוד.

קבלת עול מלכות שמים במעשה - בהשתחויות בתפילת שמונה עשרה

וממשיך: וזהו ענין ההשתחוואות שבתפלת י"ח אחר קבלת עול מלכות שמים בדבור בקריאת שמע לחזור ולקבל בפועל ממש במעשה וכו' כמו שנתבאר במקום אחר - כי ההשתחויה הוא מעשה של ביטול והכנעה, ובכך אנו עושים מעשה של קבלת עול מלכות שמים.

כ"ק אא"ז אדמו"ר זצ"ל חזר פעם (מתוך ה'מחזור רבה') על דברי התניא בלקוטי תורה (פר' וחסת הצרכה ד"ה מזמור) על מה שאומרים (מוסף לג' רגלים) "ואין אנחנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחות לפניך", ולכאורה מדוע אין אנו יכולים להשתחות, אמנם להקריב קרבנות אי אפשר בזמן שאין ביהמ"ק קיים, אבל השתחויה הוא מעשה ששייך בכל עת וזמן. ומבאר התניא, כי אמנם בחיצוניות שייך להשתחות גם שלא בזמן הבית, אבל פנימיות עניין ההשתחויה היא הרגשת הביטול המוחלט כלפי הקב"ה, שזאת

הרגישו בני ישראל כאשר עלו לרגל לבית המקדש, שאז זכו להתגלות גדולה כל כך, ומחמת גודל השגתם בגדלות ה' נעשו נכנעים ושפלים כל כך לפני מלכות שמים, באופן שהרגישו שאין למציאותם שום מקום, מלבד קיום רצון ה', מין ביטול וקבלת עול מלכות שמים באופן בל יתואר ובל ישוער. ומכח זה באו להשתחויה אמיתית ופנימית, "היו כורעים ומשתחווים ונופלים על פניהם ואומרים 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'" (יומא פ"ו מ"ג). ואת זה 'אין אנחנו יכולים', כי בזמן הזה אין התגלות גדולה כזו, וממילא ההשתחויה שיש היום הוא רק בחיצוניות.

אמנם גם בזמן הזה יש לנו מעט מזער מבחינה זו, והיינו בעת ההשתחויות בתפילה שמונה עשרה, שאז יש הארה של קבלת עול מלכות שמים מעין זו שהייתה במקדש, ואלו הם דברי התניא כאן, שבהשתחויות אלו עושים פעולה של קבלת עול מלכות שמים, לאחר קבלת עומ"ש בדיבור.

קבלת עול מלכות שמים – יסוד ושורש כל מצוות התורה

והנה בהשגחה מצינו בדברי הרה"ק התורת אמת מלובלין זי"ע בפרשתנו שני מאמרים בהם עוסק בעניין זה של קבלת עול מלכות שמים, ובאחד מהם אף עומד על לשון זה 'קבלת' עומ"ש, והם השלמה נפלאה לדברי התניא שלמדנו כעת.

וז"ל (ד"ה ויאמר ה'): "ויאמר ה' אל אברהם לך לך וגו' (יב, ט). הנה יש לדקדק כי מהראוי היה שמאמר הראשון מה' יתברך לאברהם אבינו ע"ה, יהיה באחת ממצות ה' מהרמ"ח מצוות עשה, כי באמת אברהם אבינו ע"ה היה השורש של כל הרמ"ח מ"ע, ולכן ניתוסף לו ה' בשמו שיהיה מנין רמ"ח, ואף כי באמת גם המאמר הזה היה מצוה מה' יתברך, אבל היה יותר ראוי שיהיה ממצות הקבועות לדורות אשר המה מרמ"ח מ"ע" – וקושייתו פלאית כמובן, אכן כנראה שעיקר מגמתו להעמיד את יסודו דלקמן.

ומבאר: "אמנם יש לומר, כי במאמר הראשון הזה רמז לו השם יתברך ופתח לו פתח טוב לכנוס בזה לכל רמ"ח מ"ע לעשות אותם בתכלית השלימות, ולהשמר מכל מצות לא תעשה בתכלית השמירה, ולזה צריך מקודם לקבל עליו עול מלכות

שמים בשלימות, שיהיה מוכן לשמוע בקול ה' להשמר מכל הל"ת ולקיים כל המ"ע, אף כשיהיה נגד חשקו והרגלו הטבעי, ולא ידע שום טעם בהתרחקות מהל"ת ובקיום העשה", וכיסוד הזה מביא בהמשך דבריו מדברי הזוה"ק (ג, ק:): "וז"ל: "מאי עול מלכות שמים, אלא כהאי תורא דיהבין עליה עול בקדמיתא, בגין לאפקא מניה טב לעלמא, ואי לא קביל עליה ההוא עול לא עביד מידי. הכי נמי אצטריך ליה לבר נש לקבלא עליה עול בקדמיתא, ולבתר דיפלא ביה בכל מה שאצטריך, ואי לא קביל עליה האי בקדמיתא, לא ייכול למפלא". והוא ג"כ עומק המכוון בפסוק (איכה ג, כו) "טוב לגבר כי ישא על בנעוריו", 'בנעוריו', היינו בתחילת כל העבודה, שצריך ראשית לקבל עליו עול, שזהו השורש לקיים אחר כך את כל הרמ"ח מ"ע והשם"ה ל"ת.

וזהו עניין הציווי של 'לך לך', "היינו קבלת העול מלכות שמים לילך לו מכל הל"ת, אף כי הוא רגיל בהם ונחקק בו בטבע ההולדה, וזהו 'וממולדך ומבית אביך'. 'אל הארץ אשר אראך', היינו קבלת העול מלכות שמים, שיהיה תמיד מוכן לילך ולהכנס בכל המ"ע, אף שלא יהיה יודע שום טעם, וזהו דוגמת 'אשר אראך', שלא ידע לאן הוא הולך ולאיזה תכלית ילך שמה, בכל זאת יהיה מוכן לעשות רצונו יתברך בלבב שלם לכל אשר יצוה עליו" – והוא בבחינת 'נעשה ונשמע', שמקבלים לעשות את כל אשר יצווה ה', בלי לדעת מה יטיל עלינו.

ומבואר בזה מה שבמדרש תנחומא בפרשתנו פתחו בשאלה: "ילמדנו רבנו, אדם מישראל מהו שיקבל עליו מלכות שמים כשהוא מהלך", וצ"ב מה השייכות לפרשתנו. אכן להאמור מוכן היטב, כי הציווי של 'לך לך מארצך' הוא הוא מצוות קבלת עול מלכות שמים.

ובזה מיושב למה לא התחיל הקב"ה במצוה מהרמ"ח מ"ע. ולהאמור הרי התחיל עם השורש של כל המצוות. ויש להוסיף עוד, שבאמת גם זהו מרמ"ח מצוות התורה, והוא מצוות קריאת שמע, שעניינה קבלת עול מלכות שמים, כמבואר בדברי המשנה 'שיקבל עליו עול מלכות שמים תחילה', היינו שיהיה מוכן לעשות רצון ה'. וזהו גם כן התוכן של "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" (דברים ו, ה),

שהוא ציווי על האדם שיוותר על ענייני העוה"ז אליהם מקושר בלבבו ובנפשו, שהוא "רגיל בהם ונחקק בו במטע ההולדה", שהוא עניין 'לך לך מארצך' וכו', 'אל הארץ אשר אראך', לקבל עליו לקיים את רצון ה'.

ומוסיף התורת אמת, שלכן תיכף במאמר השני לאברהם אבינו נצטווה על מצוות מילה, שהוא גם כן העניין הנ"ל, של קבלת עול מלכות שמים, והשורש של כל המצוות - שהוא ברית בין האדם להקב"ה, וברי"ת אותיות תרי"ב, היינו שמצוה זו כוללת את כל שאר התרי"ב מצוות (של"ה הק' נפרשמו, אות כו צהג"ה), "ולכן תיכף בהיוולד נפש מישראל עוד בטרם שייך בו שום חיוב מצוה אביו מחויב להכניסו בברית, היינו ליתן עליו העול מלכות שמים, שיהיה כלי מוכן לקבל עליו עול כל המצות לכשיגדיל".

ויש לומר שלכן מנהג ארץ ישראל שמתחילים ברית באמירת 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד', כי הברית עניינו קבלת עול מלכות שמים, ולכן מתחילים בקריאה זו של קבלת עומ"ש. וכל יהודי מתחיל את היום בקריאת שמע, כי בכל יום מתחיל שוב קבלת עול מלכות שמים חדש, התחדשות ב'הבין עליה עול', שיוכל להוציא 'טוב לעלמא'.

'קבלת עול מלכות שמים' - אין 'נותנים' אלא 'מקבלים' טובה מרובה

במאמר השני (ד"ה ויאמר ה') עומד התורת אמת על ההבטחות שהבטיח הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה על קיום מצוות 'לך לך', "ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך" וכו' (יג, צג), וצריך להבין מה הצורך בריבוי הבטחות כל כך, וביותר כבר תמהו בספרים שהרי ציווי ההליכה היה ניסיון לאברהם אבינו, ואם הובטח בשכר רב כל כך מה הניסיון בזה.

ומבאר התורת אמת שהנה באמת כך הוא בדרך כלל, שהבטיח הקב"ה על קיום המצוות שכר רב, כמו שנאמר (סהל"ס לא, כ) "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך", ומהות השכר הוא שיזכו בעולם הבא לקרבת אלקים שהוא התענוג הגדול ביותר ככתוב (סס עג, כח) "ואני קרבת אלקים לי טוב", "אז תתענג על ה'" (ישעיה נח, יד), וכדברי המפילת ישרים (פרק א) "להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו שזהו התענוג האמיתי

והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להמצא, ומקום העידון הזה באמת הוא העולם הבא".

אמנם לעומת השכר הרב המובטח לעתיד לבא, הרי שכל הבלי תאוות עולם הזה עומדים נגד עיני האדם והוא רואה אותם בחוש. ובזה הוא הניסיון של האדם, לצפות לטוב העתיד לבא, מתוך וויתור על הטוב המדומה הנראה לעיניים, וצריך לקבוע במחשבתו שהתורה והמצוות יביאו לו את תכלית הטוב, לעומת מה שנראה בעוה"ז שהדברים האחרים הם טובים, וזהו הניסיון, להאמין שהקב"ה אכן ייתן לנו שכר עבור עבודתנו.

ובזה מפרש הלשון 'קבלת עול מלכות שמים', "אשר לכאורה לא יובן הלשון 'קבלה', אדרבה הרי זה נתינה, שנותן ומוסר עצמו תחת עול מלכותו יתברך, אמנם לדברינו עיקר העול מלכות שמים הוא שיאמין באמונה שלימה שעל ידי זה מקבל כל מיני טובות האמיתיים, וזהו הקבלה". זהו ה'קבלת עול מלכות שמים', שאדם ייגש לעול מלכות שמים לא מתוך הרגשה של וויתור על התענוגים למען הקב"ה, אלא אדרבה, שיבין שהוא 'מקבל'.

וכן היה בעת קבלת התורה, "וכאשר מצינו שלפני קבלת התורה הודיע ה' לישראל כל הטוב הצפון להם אם יקבלו את התורה, כנאמר (שמות יט, ה"ז) 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וגו' והייתם לי סגולה וגו' ממלכת כהנים וגו', אשר לא ישוער קצת מן הקצת רב טוב הצפון בהבטחה הזאת, כידוע שאיש שאינו עשיר אינו משיג עונג העשיר הגדול, והעושר הגדול גם הוא לא ישיג תענוג בעל אוצרות זהב, וגם זה אין לו השגה בעונג ותפנוקי מלך, ובפרט מלך גדול, וכאן הבטיח להם השם יתברך שיהיה להם כל התענוגים של שורש כל המלכים. ומסתמא גם לעיני הגוים גלה זאת, כי אם לא הודיע להם זאת, לא להם צורך לטעון 'כלום כפית עלינו את ההר' (ע"ז 3:), כי היה להם לטעון כלום גלית לנו כל הטוב הצפון בהתורה, בוודאי היינו מקבלים ברצון גדול. ובכל זאת טח עיניהם מראות הטוב המובטח, רק נתנו עיניהם בתאות הרעות המתנגדים לכל מצות התורה, ורק גוי אחד בארץ ישראל עם הקודש, המה עמדו בנסיונם וקבלו עליהם

עול מלכות שמים באמונה שלימה, כי כל צמצום התאות אין ואפס הוא נגר רב טוב הצפון בקבלת התורה".

ואומר לפי זה, שלכן אחר קריאת שמע ישראל שהוא עניין קבלת עול מלכות שמים, אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, שזהו "כמברך ברכת הנהנין על הטובה שמקבל בזה". והוא נפלא ביותר, שאנו מודים ומברכים להקב"ה על המתנה של 'שמע ישראל'.

וזהו שכאשר נצטווה אברהם אבינו 'לך לך', שהוא עניין עול מלכות שמים כאמור לעיל במאמר הראשון, גילה לו הקב"ה תיכף ומיד כל הטובות והתענוגים שיזכה להם עי"ז - שכולם הם כידוע הנאות ותענוגים רוחניים, וכמו שפירש"י "ואעשך לגוי גדול", זה שאומרים 'אלקי אברהם', 'ואברכך', זהו שאומרים 'אלקי יצחק', 'ואגדלה שמך', זהו שאומרים 'אלקי יעקב', יכול יהיו חותמין בכולן, תלמוד לומר 'והיה ברכה', כך חותמין ולא בהם". וכל זה מורה על הדרגות וההשגות הגבוהות שיזכה להם אברהם אבינו וזרעו אחריו. וזהו 'להנאתך ולטובתך', שלא יקבל עליו אברהם אבינו עול מלכות שמים מתוך הקרבה, אלא מתוך ידיעה שיזכה עי"ז לתענוגים האמיתיים, 'קרבת אלוקים לי טוב'. וזה גופא היה הניסיון, להאמין שאף שעכשיו זה קשה עבורו לעקור מכל סביבתו וללכת לגלות, אחר כך עתיד הוא לקבל טובה מרובה, הטובה הנצחית שיקבלו הוא וכל בני ישראל. זהו הניסיון של 'קבלת עול מלכות שמים', לדעת שיוצאים מזה בריווח. לא להרגיש שמפסידים, רק שאין ברירה וחייבים להיכנע תחת עול מלכות שמים, אלא להאמין שקבלת עול מלכות שמים הוא רק טוב בשבילו, אין לו שום הפסד מזה.

ומסיים התורת אמת, שאם אדם מאמין שהכל לטובה, "ממילא 'דורשי ה' לא יחסרו כל טוב' (תהלים לד, יא), גם מטובות הגשמיות, וכסיום פירש"י ז"ל 'ואברכך בממון' כו". אם אדם יודע שהעול מלכות שמים שלו זה כולו טוב וכולו נעים, זהו סגולה שיהיה לאדם טוב גם בעולם הזה. כן יהא לנו ולכל ישראל אמן ואמן.

